

EUDALD SOLÀ
(1946-2001)

Acostumats a la seva prodigiosa activitat, que fins al retorn de la seva darrera *ottobrata* romana no va començar a decaure, i al seu irrefragable optimisme, que tampoc no havia cedit ni davant d'un greu diagnòstic mèdic, pel setembre del 1999, els seus amics confiàvem en secret, entre l'angoixa i l'esperança, que, com havia succeït sempre fins aleshores i en tota mena de circumstàncies, el seu enèrgic vitalisme seria capaç d'imposar-se també a la malaltia. No va ser així, i el 3 de febrer del 2001 al vespre, EUDALD SOLÀ i FARRÉS (Ripoll, 3.9.1946) —Alexis Eudald Solà en el món dels estudis neohel·lenístics fora de Grècia i Αλεξής Ε. Σολά entre els grecs— s'adormia per sempre, “sense por ni recança”, per dir-ho amb les paraules d'Espriu reproduïdes al seu recordatori, a la Barcelona que tant estimava. El funeral, celebrat a Santa Maria del Mar, acompanyat amb les notes alhora punyents i piadoses de la sarabanda de la primera Suite per a violoncel de Bach, interpretada per Lluís Claret, va fer visible sobre la multiforme gernació que omplia el temple com era autènticament sentida i profunda la tristesa que provocava la desaparició, en plena maduresa i quan encara podíem esperar-ne moltes i grans coses, no tan sols d'una vigorosa personalitat del nostre món cultural, més enllà de la seva estricta dedicació a les lletres neohel·lèniques, sinó també de l'amic que tantes hores de plaer intel·lectual i dels sentits —a la taula i les sobretauls de casa seva, a les llotges del Liceu o del Palau de la Música, com a amfitrió i guia insuperable dels seus connacionals en terres gregues o italianes o dels forasters en la pròpia— havia escampat al seu voltant amb generosa, cordial i inexhaurible prodigalitat.

Entre els amics amb què comptem en haver arribat a la maduresa —quan ja només per excepció se'n fan de nous—, hi ha, en un lloc de privilegi, aquells que, per dir-ho amb paraules d'un poeta, “varen fer-se a la mar al costat nostre”, i això és més cert encara quan, com en el meu cas, la mar en què vaig començar a navegar al costat de l'Eduard Solà era el claustre fascinant, ple de descobertes fabuloses —i de fracassos no menys engrescadors que les experiències reeixides— de la facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona que a l'inici de l'última dècada de la Dictadura es disposava a recuperar la seva consciència moral i l'ús de la intel·ligència, just en el moment en què nosaltres despertàvem també a les nostres vides particulars.

Havia vingut a Barcelona sota l'ombra del Dr. Josep Alsina, ripollès com ell, a cursar la carrera de Filologia Grega, que va acabar el curs 1968/69. S'endua del seu Ripoll nadiu tres característiques que marcarien la seva activitat i que a mi em van fer pensar sempre que en la seva millor part havia nascut ja fet i complet, com Minerva de la cuixa de Júpiter: la passió per la cultura i singularment per la música (sempre explicava que tenia tretze anys quan va baixar amb tren des de Ripoll per primera vegada, tot sol, per assistir a una representació d'òpera al Liceu), un arrelat i insubornable catalanisme que va presidir tots els actes de la seva vida, heretat del seu pare (un home marcat per l'empremta civil i cultural de la Catalunya republicana), i un infal·lible do de gents acompanyat d'un insuperable domini de la paraula i la conversa, amb els quals aconseguia obrir totes les portes i aplanava totes les voluntats. Tots dos vam simpatitzar de seguida amb Antoni Comas, el novell catedràtic de Filologia Catalana, que a part de ser un home informat i de criteri en matèria de literatura era una persona entranyablement sensible i humana, i en vam ser amics fins a la seva també prematura desaparició el 1981. En els anys en què tots dos van coincidir a la Universitat, el Dr. Comas li va oferir sempre des de la seva càtedra consell i suport actiu i va restar associat invariablement a les nombroses activitats que l'Eudald descabdellava, paral·lelament a la seva docència, en pro de la literatura catalana i el coneixement del filohel·lenisme català.

Eren temps desordenats i llegíem també sense ordre ni concert però voraçment: la sordidesa mental, moral i cultural del *Régimen* i l'estretor dels temps anteriors als *planes de desarrollo* ens havien sumit en un endarreriment atroç i sentíem amb violència gairebé física la necessitat de fugir de tota aquella misèria i respirar aire pur. Aleshores l'anglès era una llengua quasi tan desconeguda entre nosaltres com l'alemany, i al costat dels autors catalans, silenciats en bloc, i dels espanyols que encara calia comprar de sotamà en edicions sudamericanes, ens vam nodrir de literatura francesa i vam descobrir aleshores la literatura italiana contemporània. Entre les seves vastes lectures, l'Eudald va romandre fidel per sempre especialment a les dues últimes, i en posseïa una notable biblioteca en triades edicions, que engruixia incessantment a cada viatge, i, dotat com estava per les llengües —era capaç d'imitar amb sorprenent i còmica versemblança fins i tot el dring de les que no sabia—, va arribar a dominar l'italià amb la mestria d'un nadiu i va tenir ocasió de conèixer i tractar escriptors de la talla de Bassani, Sciascia o Natalia Ginzburg. (Em consta que ha deixat pràcticament enllestida la traducció d'una extraordinària novella de Vincenzo Consolo, escriptor amb qui mantenia una estreta relació: *Il sorriso dell'ignoto marinaio*; es tracta d'un text terriblement complex des del punt de vista lingüístic, que l'Eudald havia treballat amb la despietada exigència que esmerçava sempre en les seves traduccions.)

I també és ben cert que en aquells anys, les vagues, les assemblees i les manifestacions, no ens impedièren d'anar a buscar on fos els mestres que necessitàvem si no els trobàvem a la universitat. Jaume Berenguer i Amenós —que era catedràtic de grec a l'Institut Verdaguer, on l'Eudald va començar de seguida a donar classes— havia publicat no feia gaire la seva extraordinària traducció de l'*Alexis Zorbàs* de Kazantzakis (1965), pocs mesos abans que Joan Sales edités la seva versió catalana d'*El Crist de nou crucificat* (1966), i aquests dos Kazantzakis, acumulats al Kavafis pòstum de Riba (1962), juntament amb el contacte amb el Dr. Berenguer, van fer veure a aquell estudiant inquiet, curiós i actiu que Grècia no s'acabava amb el segle de Pèricles i que més enllà del que havia après a les aules universitàries hi havia dos móns nous que l'esperaven: la llum daurada de Bizanci, que centellejava entre els versos de l'alexandrí, i la intensa i dura lluita dels grecs a la recerca d'ells mateixos, abandonats, com nosaltres, per la “gran història”. I així va ser com va orientar-se decididament cap al grec modern i va doctorar-se amb una tesi sobre Kavafis el 1981. En el seu moment, l'Eudald coneixeria a Roma el professor Mario Vitti, una autèntica autoritat en el terreny de l'estudi de la literatura grega moderna, i lligaria una íntima amistat amb la seva família; i a Atenes el mateix Iorgos P. Savvidis, el màxim kavafista i dipositari de l'arxiu Kavafis, es rendiria a la seva irresistible seducció personal i li facilitaria sovint materials, consells i ajuda. Si Jaume Berenguer i Carles Riba li havien desvetllat la vocació i van ser-ne, com a traductor, els models, Vitti i Savvidis foren, en el terreny acadèmic, els seus mestres en el neohellenisme.

Després d'Antoni Comas i Jaume Berenguer, l'altre nom important en els anys d'aprenentatge de l'Eudald Solà va ser el de Salvador Espriu. Recordo perfectament el dia que vàrem anar a visitar-lo al pis on vivia, a la casa Fuster, construïda per Domènech i Muntaner als jardins del capdamunt de passeig de Gràcia, i les visites subsequentes que vàrem fer-li al despatx de l'“empresa messiànica” —com deia ell— on treballava, al carrer de la Tapineria: la modèlica mútua d'assistència mèdica creada pel seu germà. L'Eudald m'hi va portar juntament amb altres amics per invitar-lo a fer una lectura de la seva poesia, i Espriu, que s'havia fet una idea molt negativa de la Universitat i desconfiava d'aquells estudiants polititzats i esvalotadors, de qui sospitava poca afeció a una poesia com la seva, va posar tota mena d'obstacles i ens va torturar interminablement amb la seva temible ironia. Però aquí va començar una llarga i càlida amistat (puntejada per una llarga sèrie de cartes, notes i targetes, deseixides i divertidíssimes) que només va interrompre's amb la mort del poeta, i malgrat que l'Eudald va mantenir-la sempre en el terreny de les coses privades, va tenir dos moments de rellevància

pública: el nomenament d'Espriu com a doctor *honoris causa* de la Universitat de Barcelona per l'octubre de 1980, promogut a iniciativa d'ell, que va llegir per voluntat del doctorand (absent de l'acte per motius de salut) el discurs magistral d'investidura, i l'ingrés de l'Eudald a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona (9.6.1988) com a successor del poeta, de qui va escriure una evocació personal en un article que figura a la llista de publicacions impresa a la fi d'aquest obituari (1993/94). Sempre he cregut que amb la coneixença d'Espriu, que era un autèntic obsès de les coses ben fetes, començant per l'obra pròpia, l'Eudald va reforçar l'exigència amb si mateix i amb les coses del país, en les quals mai no va transigir ni fer concessions. Va ser en les seves admiracions i les seves aversions —incloent-hi les relacions personals— sempre fogosament apassionat, sense contemporitzar ni instrumentalitzar les seves conviccions ni la seva amistat al servei de ningú.

Ja des del primer moment, l'Eudald va excel·lir com a organitzador i “agitador cultural” —comptant sempre amb el Dr. Comas i el Dr. Alsina com a patrocinadors—, i entre les realitzacions més importants d'aleshores hi ha un primerenc homenatge a Carles Riba en el desè aniversari de la seva mort (10.10.1969) —que havia començat a organitzar en l'últim any de la carrera— amb l'edició d'una ambiciosa miscel·lània (1973). Més endavant creà també a la Universitat l'Aula Carles Riba, on féu nombroses lectures de poesia catalana (recordo especialment les de Foix, particularment emotiva; Vinyoli, un magnífic lector dels seus poemes, i Pere IV, que va posar-se a la butxaca els estudiants); organitzà, entre altres actes, un inoblidable homenatge a Llorenç Vilallonga en forma de distès i esmolat col·loqui entre Joan Sales, Miquel Dolç i Jaume Vidal —un element essencial en la creació del mite vilallonguà, un adversari en el panorama literari i cívic de la Mallorca dels anys 30 i 40, un antic deixeble impertinent i lúcidament crític—, i una trobada d'escriptors grecs i catalans de la Resistència (4-9.6.1979). L'Eudald s'esmerçava sempre íntegrament, en cos i ànima, en els actes que organitzava, cuidant en persona tots els elements, des de la concepció del programa, el contacte amb els participants i la recerca de l'escenari adient fins al més petit detall material que assegurés sense falles l'èxit total de l'empresa. Tenia una retentiva prodigiosa que li permetia recordar amb precisió fotogràfica qualsevol escena viscuda —és una autèntica llàstima que no ens hagi pogut deixar les seves memòries— i escrivia els sobres de les invitacions personalment i a mà sense necessitat de consultar llistes ni fixers, amb la seva calligrafia característica i una no menys característica tinta de color sèpia, de tal manera que el destinatari sabia, abans d'obrir el sobre, que es tractava d'una nova invitació a un acte promogut per ell.

Un cop llicenciat i fins al 1983 en què va obtenir la titularitat, Eudald Solà va compaginar la seva precària activitat docent a la Universitat de Barcelona, destinada l'ensenyament del grec modern, la cultura bizantina i la literatura neogrega, amb diverses activitats: primer, com ja he dit, com a professor interí de grec i llatí a l'Institut Verdaguer (1970-74) i més tard (1978/80) com a professor de literatura universal a l'Escola de Bibliotecàries de la Diputació de Barcelona, una institució a la qual sempre va servir gran afecte. De 1974 a 1980 va ser redactor de l'*Enciclopèdia Catalana*, formant part de l'equip de Max Cahner: les seves nombroses contribucions, redactades amb el seu inconfusible estil i signades amb el seu nom o bé amb les inicials A.E.S., poden llegir-se en els volums 6-15 (en la primera edició) d'aquesta obra, de la qual l'Eudald tenia un ric anecdotari. En ser nomenat conseller de Cultura i Mitjans de Comunicació, Cahner se'l va endur a la Generalitat com a cap del Servei de Promoció Cultural, càrrec que va exercir entre 1980 i 1983. El Servei de Promoció Cultural era en realitat el servei de promoció exterior del Departament de Cultura, i durant aquests tres anys —un període curt però intens— es pot dir que l'Eudald Solà va exercir oficialment el paper que venia complint com a particular des que va acabar la carrera i que va continuar exercint fins al seu darrer dia, organitzant exposicions, concerts i homenatges i acompanyant il·lustres personali-

tats estrangeres en les seves visites al nostre el país (com el premi Nobel Odisseas Elitis, que va visitar Barcelona entre els darrers dies d'octubre i primers de novembre del 1980), procurant sobretot estrènyer els llaços entre els dos centres de cultura europeus que més admirava i considerava: París i Roma, convençut com estava que el respecte i la projecció internacional de la cultura catalana havien de guanyar-se en aquests fòrums d'excepció o els seus equivalents i al màxim nivell, defugint decididament la presència en àmbits propicis però restringits i marginals en aquests països i evitant sempre tota temptació populista.

Ja he dit que Eudald Solà va ingressar a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona el 1988 com a successor de Salvador Espriu. El seu discurs, que va ser contestat pel Dr. Alsina, conté, com és de rigor, un elogi de l'acadèmic antecessor, però està dedicat a Antoni Rubió i Lluch (1856-1937), l'iniciador del neohel·lenisme català que tan bella continuïtat havia tingut fins arribar a ell i, com ell també, cònsol honorari, en aquest cas de Grècia. La figura de Rubió i Lluch, "noucentista abans del Noucents" —com havia proclamat Eugeni d'Ors— i no tan sols fundador del neohel·lenisme català sinó responsable també de la formació de la primera generació metodològicament moderna de filòlegs catalans, s'avenia particularment bé amb la seva concepció de la cultura i l'Eudald sintonitzava sobretot amb el seu esforç per destacar la tradició clàssica en la història de la literatura catalana medieval. Dintre de l'Acadèmia, el nou numerari hi va desenvolupar una tasca important, assistint regularment a les sessions i llegint-hi treballs que posteriorment serien objecte de conferències i comunicacions en altres llocs, i a més a més, sota la presidència del Dr. Martí de Riquer va ser-ne secretari (1990/95), en un període durant el qual va posar en joc tot el seu pes i les seves bones relacions institucionals en benefici de la vella institució barcelonina, va crear-hi un Institut d'Estudis Bizantins i Neohel·lènics i va dotar-lo d'una completa i rica biblioteca especialitzada, on els seus alumnes i els estudiosos estrangers que hi acudien van tenir sempre les portes obertes per treballar-hi.

Els dos Kavafis que va publicar (la seva traducció, el 1975, concebuda com a complementària de la de Riba, i l'edició d'aquesta que va fer dos anys després), permetran sempre avaluar la talla d'Eudald Solà no solament com a traductor i neohel·lenista sinó com a lector de literatura *tout court*. Com a traductor va entendre sempre la seva tasca com un instrument exegetic i no com la producció d'una transposició que pogués substituir l'original, i va ser en conseqüència particularment decidit de la literalitat més absoluta —opció a la qual es prestava sens dubte especialment la mateixa poesia de Kavafis, en què el vessant mètric resta sempre subordinat al discursiu—, i per obtenir-la no va estalviar mai cap esforç: recordo haver-li sentit explicar com li havia costat trobar el significat precís de l'adjectiu *ἀγρυπνισμένος* 'que fa el torn de nit' aplicat a un cambrer ("Per romandre"), que no havia trobat a cap diccionari i per al qual cap traductor no li oferia una equivalència fiable. El pròleg a la versió de Riba d'altra banda és igualment important com a lectura de l'alexandri i com a interpretació del Riba escriptor, i aconsegueix al meu entendre modèlicament l'altíssima funció de la filologia, que no és altra que la comprensió i la interpretació dels textos al seu nivell més profund. La traducció del *Simposi* (1990), que va merèixer una menció honorífica de la Societat Grega de Traductors de Literatura, deixa veure també, amb un pròleg i un gruix de notes que dupliquen l'extensió de l'original, com era nodrida la seva panòplia de recursos fins i tot quan es posava en marxa com a fruit d'un encàrrec editorial.

Al costat de la traducció de Consolo, l'Eudald deixa, estic segur que prou acabada com per ser susceptible d'edició sense gaires esforços suplementaris, el que hauria estat, em penso, una de les seves grans aportacions de maduresa —ric de lectures i experiències i amb el seu coneixement inigualable de la llengua grega— a la poesia de Kavafis: la versió comentada d'una selecció de materials inèdits, autèntics torsos kavafians a mig fer, que permeten copsar la canviant actitud de l'autor en el procés de producció de les seves obres. El text original del qual parteix és el de l'edició de la Dra. Renata Lavagnini —filla d'un altre neohel·lenista italià de qui, com

de Filippo M. Pontani, sempre parlava amb viva admiració: Bruno Lavagnini—, tenia ja fins i tot títol assignat (*Una simfonia inacabada: trenta-quatre esbossos de poemes*) i n'havia llegit algunes mostres als amics.

No em correspon a mi avaluar els mèrits d'Eudald Solà com a neohellenista, i en aquest cas no puc fer sinó deixar parlar només els mateixos grecs “d'aquest gran món dispers que és Grècia”, que repetidament li van reconèixer la seva dedicació fent-lo cònsol honorari de Xipre a Barcelona (1994) —dedicació que l'Eudald va complir fins a la darrera hora amb més dedicació que un diplomàtic de carrera— i amb la concessió de la creu d'or de l'Orde de l'Honor (1995) per part del govern grec i el Premi d'Honor d'Atenes (1998), atorgat per l'ajuntament de la ciutat. I parlaran també en el futur, i encara més, a favor de la seva tasca els alumnes que va formar a través de les seves classes a la Universitat i als quals va ajudar sempre a l'hora d'obtenir beques i borses d'estudi perquè anessin a completar la seva formació a Grècia o a altres universitats europees. Molts d'ells, integrats ja dintre del professorat de l'ensenyament secundari o de la Universitat garanteixen la continuïtat i la qualitat del seu esforç.

El recordatori amb què els familiars i els amics van acomiadar-lo, redactat en grec i català, contenia, a la part grega, un vers de Kavafis, que en la versió ribiana diu: “Ítaca t'haurà donat el bell viatge”. Als qui vam tenir la sort de ser companys del seu itinerari ens consolarà sempre pensar, en l'infortuni d'haver-lo perdut, que, entre totes, la millor obra de l'Eudald va ser haver fet possible que arribada l'hora suprema se li pogués aplicar amb tota justícia aquesta frase que constitueix el clímax del poema “Ítaca”, auri compendi de la màxima saviesa vital.

JOSEP M. PUJOL

Llista selecta de publicacions d'Eudald Solà

Una entrevista publicada a la *Revista de Girona* (núm. 170 [maig-juny 1995]: 20-24), però redactada per ell a instàncies del periodista Xavier Planas, revela molt bé el que van ser els anys d'infantesa i joventut d'Eudald Solà a Ripoll.

A manca de la deguda catalogació s'ometen de la llista següent els petits impresos d'aparició circumstancial que Eudald Solà acostumava a enviar als amics, però que caldrà tenir en compte en el seu dia perquè contenen, al costat de reproduccions d'obres de Josep M. Subirachs o Joan Barbarà realitzades *ad hoc*, traduccions de poemes de Sikelianós, Seferis, Elitis, Ritsos i altres poetes grecs que no han estat reeditades en cap altre lloc.

“Una versió catalana de trenta poemes de Konstandinos Kavafis”. Dins *In memoriam Carles Riba (1959-1969)*. Esplugues: Ariel, 1973. Pp. 377-389.

“Iannis Ritsos: Grecitat”. *Serra d'Or*, núm. 178 (maig 1974): 34.

Konstandinos Kavafis. *Poemes*. Traducció i notes d'Alexis Eudald Solà. Barcelona: Curial, 1975.

Konstandinos Kavafis. *Poemes*. Traduits i anotats per Carles Riba. Pròleg d'Alexis Eudald Solà. Barcelona: Curial, 1977.

“La Crónica de Leondios Makherás: Notas sobre el dialecto chipriota”. Dins *Actas del V Congreso Español de Estudios Clásicos*. Madrid, 1978. Pp. 511-519.

“Elitis: L'eterna presència de Grècia”. *Avui* (19.x.1979): 9.

“Odiseus Elitis: Presentació d'un poeta”. *Zona Universitària*, núm 1 (des. 1979 – gen. 1980): 53-55.

“Odiseus Elitis: «De l'Egeu»; «Elena»”. *Avui* (30.x.1980): 30.

- Kavafis. *Antologia poética*. Edició trilingüe. Pròleg i traducció espanyola de Ramón Irigoyen. Traduccions catalanes de Carles Riba i Alexis Eudald Solà. València: Ajuntament i Fernando Torres Editor, 1984.
- Antoni Rubió i Lluch, *bizantinista i grecista*. Discurs llegit el dia 9 de juny de 1988 en l'acte de recepció pública d'Eudald Solà i Farrés a la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona i contestació de l'acadèmic numerari Josep Alsina i Clota. Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, 1988.
- Nikos Kazantzakis. *Simposi*. Versió catalana, pròleg i notes d'Alexis Eudald Solà. Barcelona: Llar del Llibre, 1990.
- “«That Greece might still be free»: Nota sobre un filhel·lè català que no va ser”. Dins *Actes del X Simposi de la Secció Catalana de la Societat Espanyola d'Estudis Clàssics*. Tarragona: Diputació de Tarragona, 1992. Pp. 435-440.
- Empúries, inici d'un retorn*. Gravats de Joan Barbarà amb text d'Alexis Eudald Solà. Barcelona: Graphos 1992.
- “Ο καταλανός νεοελληνιστής Antoni Rubió i Lluch”. Dins les actes de la V Reunió Científica del Departament d'Estudis de Filologia Bizantina i Neogrega de la Universitat Aristotèlica de Tessalònica, dedicada a Iannis Apostolakis. Tessalònica, 1994. Pp. 237-250.
- “Panaghiotis Doxaràs, traduttore”. Dins *Testi letterari italiani tradotti in greco (dal '500 ad oggi)*. Messina: Rubettino Editore, 1995. Pp. 133-137.
- “Ο Κάρλης Ρίμπα και η Ελλάδα”. Dins les actes del I Congrés Internacional de Literatura Comparada. Atenes: Domos, 1995. Pp. 125-132.
- “Grecia: La poesía como salvación nacional y colectiva”. Dins *Hellas: Griego, lengua y cultura*. Madrid: Expolingua 1995. Pp. 159-174.
- “La fin pieuse d'une reine impie”. Dins *Actes du XIIIème Colloque international des néohellénistes des universités francophones*. Nancy: Praxandre 1995. Pp. 222-232.
- “Evocació humana de Salvador Espriu en el desè aniversari de la seva mort”. *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 49 (1993/94): 349-364.
- “Elitis, un adéu des de Xipre”. *Avui* (20.iii.1996): Suplement, p. B2.
- “Seferis: Morir amb l'última llum de l'estiu”. *Avui* (20.ix.1996): 44.
- “Domènec Badia i Lebllich (Ali Bei), voyageur catalan en terre de Chipre”. Dins *Actes du XIVème Colloque international des néohellénistes des universités francophones*. Rennes: Université de la Haute Bretagne, 1997. Pp. 99-101.
- “De arte poetica: La présence du passé grec dans la formation poétique et dans l'œuvre de Cavafy”. Dins Renée Richer (ed.). *La Grèce moderne et l'héritage du passé*. Rencontre Internationale de Nice, 15-16 novembre 1996. Niça: Centre Universitaire d'Études Grecques Modernes, 1997. Pp. 39-49.
- “Πιστός στον εαυτό του: Σκέψεις πάνω στο θέμα της γλώσσας στον Σεφέρη”. Dins *Γιώργος Σεφέρης: Φιλολογικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις. (Δοκίμια εις μνήμη Γ. Π. Σαββίδη)*. Atenes, 1997. Pp. 39-49.
- “Àurea de Sarrà: Una soirée amb Kavafis”. *Revista de Girona*, núm. 186 (gen.-febr. 1998): 36-41.
- “Liturgia, art i literatura: La imatge de la mare de Déu en la poesia neogrega”. *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 47 (1999/2000): 277-317.
- Nasos Vaienàs (ed.). *Συνομιλώντας με τον Καβάφη: Ανθολογία ξενών κβαφογέμων ποιημάτων*. Tessalònica, 2000. Pp. 219-232. [Contribució catalana, seleccionada i traduïda per A.-E. Solà, a una antologia de poesia d'inspiració kavafiana fora de Grècia.]
- “Venizelos visto por Cambó, dos estadistas frente a frente”. Dins *España y la cultura hispánica en el sureste europeo*. Atenes: Embajada de España, 2000. Pp. 167-185.
- “Grècia i Catalunya: Amors i desamors”. *Projecció Exterior*, núm. 10 (gen. 2001): 26-27.